THE LANGUAGE OF SPORT. TERMINOLOGICAL EVOLUTION VS INVOLUTION

Hriban Mihaela

Lecturer, PhD., „Vasile Alecsandri" University of Bacău

Abstract: The purpose of this paper is to reveal some words that have English etymon from sporting domain. Thus, we choose some Anglicisms from different sporting magazines such as: „Gazeta Sporturilor" *and we try to explain the manner in which all these chosen words are going to influence the Romanian lexis taking into consideration the following linguistic levels: phonetic, mophologic and semantic one. Concerning the semantic level, we bring out not only the semantic restriction of the meanings of the words into our Romanian lexis, but also the semantic extension of these words.*

Keywords: (*linguistic*) *evolution, involution, lexis, Anglicisms, innovation*.

Scopul comunicării actuale este acela de a urmări şi de a extrage din revistele sportive ca de exemplu „Gazeta sporturilor" (numere diferite), cuvinte ce au etimon englez şi, de asemenea, dorim să punem în discuţie modul în care aceste lexeme se încadrează fonetic, se adaptează din punct de vedere morfologic şi sunt asimilate la nivelul lexicului limbii române. Vom urmări în ce măsură aceste cuvinte şi, respectiv, expresii englezeşti aduc *noutăţi* sau nu, în cadrul *nivelurilor fonetic*, *morfologic* şi *semantic* ale limbii române.

Astfel, vom încerca să realizăm un studiu comparativ între două limbi, şi anume: limba engleză versus limba română, limbi ce aparţin unor ramuri genealogice distincte: engleza se încadrează în categoria limbilor germanice, iar româna, în cea a limbilor romanice, luând în analiză asemănări şi deosebiri posibile, identificate între cele două limbi, şi având ca suport de analiză, exemple extrase din media. În calitate de suport lexicografic, vom utiliza atât dicţionare etimologice ale limbii engleze, cât şi dicţionare ale limbii române, toate aceste surse fiind inserate la notele de subsol ale lucrării şi, respectiv, în cadrul bibliografiei generale citate.

d.e.[1] • „Etapa a 3-a din *play-off* programează Derby de România, ajuns la cel de-al 139-lea episod în Liga 1[1]".

• *play-off* – „/plei-/ s. n. sport, joc decisiv hotărâtor; meci de baraj (<engl. *play-off*)[2]".

• *play-off* – „joc decisiv (sport)[3]".

Din punct de vedere fonetic, verbul frazal *play-off* se încadrează fonetic normelor actuale de pronunţie în limba română.

Morfologic, *play-off* este atât în limba română, cât şi-n limba engleză, un substantiv comun, de genul neutru, nefiind consemnate modificări ale categoriilor gramaticale din limba engleză, în limba română, în procesul adaptării morfologice a unităţii lexicale *play-off*.

[1] „Gazeta Sporturilor", nr. 73, anul 94, 29 martie 2017, p. 9.
[2] Florin Marcu, *Dicţionar actualizat de neologisme* (**DAN**), Editura „Saeculum I.O.", Bucureşti, 2013.
[3] www.hallo.ro.

Semantic, unitatea lexicală *play-off* păstrează sensul din limba engleză şi în limba română.
Astfel, în cazul acestui cuvânt, procesul de *încadrare fonetică*, de *adaptare morfologică* şi de *asimilare semantică* este elocvent.
d.e.2 • „A început a doua rundă de *penalty-uri*".
• „Eu nu am văzut niciun *penalty*, nu mă uit, am luat-o aşa uşor spre vestiar[4]".
• *pénalty* (angl.)/*penálti* (-nal-ti) „s. n., art. *pénalty-ul*/*penáltiul* (ti-ul); pl. *pénalty-uri*/*penáltiuri*"[5]
• *pénalty*/*penálti* „s. n. lovitură de pedeapsă la fotbal, polo, handbal etc., dictată împotriva unei echipe în urma unei infracţiuni grave comise în zona de apărare a celeilalte echipe". (< fr., engl. *penalty*)[6]
• *penalty* ['penəlti] „lovitură de pedeapsă (la fotbal) [sport]"[7].
În procesul transfonemizării fonetice[8] de gradul al II-lea, sunt observabile următoarele modificări fonetice, şi anume:
• voc. engl. [ə] centrală, semideschisă, scurtă, nerotunjită > voc. rom. [a] centrală, deschisă, neutră.
• grafemul *y* este înlocuit cu *i*.
Din punct de vedere morfologic, atât în limba engleză, cât şi în limba română, lexemul *penalty* este un substantiv comun, de genul neutru, ce se adaptează în limba română.
Semantic, unitatea lexicală *penalty* este asimilată de vorbitorii limbii române, nefiind înregistrate diferenţe de ordin semantic din limba engleză, în limba română.
d.e.3 • „În mai puţin de doi ani, loturile naţionale de *hochei* şi patinaj trebuie să se poată pregăti în condiţii optime[9]".
• *hochei* ['hɔki] „joc sportiv pe iarbă sau pe gheaţă[10]".
• *hóchei* „s. n. joc sportiv pe iarbă sau pe gheaţă, care se dispută între două echipe, jucătorii căutând să introducă în poarta adversă o minge mică din cauciuc presat, respectiv pucul, cu ajutorul unei crose (<engl., fr. hockey)[11]".
• *hochei* s. n.[12].
Din punct de vedere fonetic, lexemul *hochei* se încadrează în limba română, gradul transfonemizării este I.
Morfologic, unitatea lexicală *hochei* este un substantiv comun, de genul neutru şi este defectiv de plural.
Semantic, atât în limba engleză, cât şi în limba română, termenul sportiv *hochei* are aceeaşi semnificaţie. De la cuvântul de bază *hochei*, prin derivare lexematică, se formează cuvântul *hocheist*, derivat cu sufixul lexical *-ist*. Astfel, aceste lexeme de origine engleză, prin procedeul derivării cu sufixe sau cu prefixe, contribuie la îmbogăţirea internă a lexicului limbii române.
În actuala mass-media, identificăm şi situaţii în care aluziile politice sunt în tendinţă. Astfel, se pot realiza aşa-numitele „jocuri de cuvinte", şi anume: între un termen din domeniul sportiv, de exemplu: *puc* şi un partid politic, ce are, aproximativ, aceeaşi sonorizare cu unitatea lexicală din

[4] „Gazeta Sporturilor", nr. 73, anul 94, 29 martie 2017, p. 10.
[5] Academia Română, Institutul de Lingvistică „Iorgu Iordan – Al. Rosetti", Dicționarul *ortografic, ortoepic și morfologic al limbii române* (**DOOM2**), Ediția a II-a revizuită și adăugită, Editura „Univers Enciclopedic", București, 2005.
[6] Florin Marcu, *Dicţionar actualizat de neologisme* (**DAN**), Editura „Saeculum I.O.", Bucureşti, 2013, s.v.
[7] www.hallo.ro.
[8] Mihaela, Hriban, *Abordări lexematice engleze în limba română*, Editura „Pim", Iaşi, 2011, p. 24 apud Georgeta Ciobanu, *Adaptation of the English Element into Romanian*, Editura „Mirton", 2004, p. 26-27.
[9] „Gazeta Sporturilor", nr. 73, anul 94, 29 martie 2017, p. 11.
[10] www.hallo.ro.
[11] Florin Marcu, *op. cit.*, s.v.
[12] Academia Română, *Dicționarul ortografic*, *ortoepic și morfologic al limbii române* (**DOOM2**), Ediția a II-a revizuită și adăugită, Editura „Univers Enciclopedic", București, 2005, s.v.

domeniul menţionat: „Uite *pucul*, nu e *PUD*-ul”[13]. Se ştie că *pucul* înseamnă: „minge specială de cauciuc, plată şi tare, la jocul de hochei pe gheaţă[14]” (< engl. *puck*). Iar *PUD*-ul reprezintă Partidul Uniunii Democrate.
• *puc* „s. n., pl. *púcuri*[15]”.
• *puck* [p^k] „o minge din cauciuc, tare şi plată, care este folosită la jocul de hochei pe gheaţă”[16].
Fonetic, gradul de transfonemizare este al II-lea. Observăm o diferenţă fonetică importantă, şi anume:
• în limba engl. [^] este o vocală centrală, deschisă, scurtă > în limba română, [u] este o vocală posterioară, închisă şi rotunjită.
Morfologic, atât în limba engleză, cât şi în limba română, *puc* este un substantiv de genul neutru, ce poate fi articulat cu articolul hotărât enclitic *l* (pucu*l*) în diferite contexte, are desinenţa [θ] pentru singular, neutru, în opoziţie cu desinenţa [-uri] pentru plural, genul neutru.
Semantic, semnificaţia lexemului *puc* din limba engleză, în limba română este aceeaşi.
d.e.4 • „Salariile *handbalistelor*, cât asistenţa socială[17]”.
• „Aceste aspecte, dar şi jocul din teren, au făcut-o pe Gullden, una dintre cele mai iubite *handbaliste* ale campioanei Europei[18]”.
• *hándbal* „s. n. joc sportiv între echipe a câte 7 (sau 11) jucători, în care se aruncă mingea cu mâna, căutând a o introduce în poarta adversă[19]”. (< germ. *Handball*, fr., engl. *handball*)
• *hándball* [’hændbɒ:l] „joc de handbal[20]”.
• *hándbal* (hand-bal) s. n.[21].
Din punct de vedere fonetic, consemnăm următoarele schimbări fonetice ale unităţii lexicale *handbal*:
• voc. engl. [æ] anterioară, deschisă, nerotunjită > voc. rom. [a] centrală, deschisă şi neutră;
• voc. engl. [ɒ] posterioară, semideschisă, lungă, accentuată, rotunjită > voc. rom. [a] centrală, deschisă şi neutră;
Gradul transfonemizării este al II-lea.
Morfologic, în limba română, *handbal* este un substantiv neutru, defectiv de plural.
Semantic, sensul lexemului *handbal* din limba engleză este asimilat în limba română. În română, etimologia lexemului *handbal* este multiplă.
În română, lexicul se îmbogăţeşte cu noi cuvinte prin procedeul intern al derivării cu sufixe lexicale:
• *handbalíst* „s. m. f. sportiv care practică handbalul[22]”. (< *handbal* + *-ist* + des. θ);
• *handbalíst, ă* – (< *handbal* + *-ist* + des. *-ă*);
• *handbalístic* „adj. de handbal”[23]. (< *handbal* + *-istic* + des. *θ*).
• *handbalístic, -ă* – (*handbal* + *-istic* + des. *-ă*).

[13] „Gazeta Sporturilor”, nr. 73, anul 94, 29 martie 2017, p. 11.
[14] Florin Marcu, *op. cit.*, s.v.
[15] Academia Română, *Dicționarul ortografic, ortoepic și morfologic al limbii române* (**DOOM2**), Ediția a II-a revizuită și adăugită, Editura „Univers Enciclopedic”, București, 2005.
[16] www.hallo.ro.
[17] „Gazeta Sporturilor”, nr. 73, anul 94, 29 martie 2017, p.11.
[18] „Gazeta Sporturilor”, nr. 104, anul 94, 5 mai 2017, p.16.
[19] Florin Marcu, *op. cit.*, p. 469.
[20] www.hallo.ro.
[21] Academia Română, *Dicționarul ortografic, ortoepic și morfologic al limbii române* (**DOOM2**), Ediția a II-a revizuită și adăugită, Editura „Univers Enciclopedic”, București, 2005.
[22] Florin Marcu, *op. cit.*, s.v.
[23] *Ibid./Ibidem*, s.v.

d.e.5• „Fundaşul danez s-a plâns de faptul că englezul Martin Atkinson nu a dictat nici măcar *fault* la acel duel dur în tuşă, chiar înaintea pauzei, în urma căruia s-a ales cu ochiul stâng umflat[24]".
• *fáult* – „s. n. (în unele jocuri sportive) infracţiune constând în împiedicarea adversarului de a acţiona în câmpul de joc[25]". (< engl. *fault*)
• *faultá* vb. „a comite un fault[26]". (< engl. *fault*)
• *fáult* „s. n., pl. *fáulturi* (*fa-ul-*)[27]".
• *fault* [fɒ:lt] „minge servită neregulamentar (la tenis, meci etc.) în domeniul sportiv[28]".
Din punct de vedere fonetic, gradul transfonemizării este I. Singura modificare vocalică constă în:
• voc. engl. [ɒ] posterioară, semideschisă, lungă, rotunjită > voc. rom. [a] centrală, deschisă şi neutră.
Morfologic, atât în limba engleză, cât şi în limba română, substantivul *fault* este un substantiv comun, ce are genul neutru, opoziţiile desinenţiale fiind elocvent exprimate prin desinenţa [-*θ*] pentru numărul singular, în opoziţie cu desinenţa [-*uri*] pentru plural. În română, lucrările de specialitate înregistrează şi verbul *a faulta,* verb de conjugarea I.
Din punctul de vedere al asimilării semantice, nu sunt înregistrate diferenţe semantice între cele două limbi: limba engleză şi, respectiv, limba română; astfel, sensul cuvântului *fault* din limba engleză este asimilat total şi în limba română. Din punct de vedere lexical, cuvântul *fault* a dezvoltat în limba română, o bogată familie lexicală, şi anume:
• (*a*) *faulta – fault* (radical) + *-a* (sufix lexico-gramatical);
• *faultat – fault* (radical) + *-a* (sufix lexico-gramatical) + *-t* (sufix lexico-gramatical);
• *faultáre* (fa-ul-) „s. f., g-d art. *faultắrii*; pl. *faultắri*"[29].
• *faultáre – fault* (radical) + *-a* (sufix lexico-gramatical) + *-re* (sufix lexical).
d.e.6 „Când Mourinho afirma că jucătorul său este *faultat* mult prea des de adversari, toţi au considerat că tehnicianul Realului caută noi motive pentru a explica imposibilitatea echipei din Madrid de a se ridica la nivelul Barcelonei. Dar portughezul nu a exagerat! Într-un top al celor mai *faultaţi* jucători din Primera, în acest sezon, golgheterul de pe «Bernabeu» ocupă locul 7. Clasamentul este condus de Jose Callejon, atacant la Espanyol, care a suferit 74 de *faulturi*. Cristiano a fost oprit neregulamentar de 58 de ori, o dată la fiecare 36 de minute jucate, adică aproape dublu faţă de Lionel Messi. Jucătorul Barcelonei se află pe locul 36 în acest top, fiind *faultat* în 32 de rânduri sau, altfel spus, o dată la 50 de minute în care a apărut pe teren[30]".

Putem susţine faptul că limbajul sportiv se află într-o permanentă *evoluţie* şi, respectiv, *inovaţie terminologică*, fiindcă mulţi termeni de origine engleză au pătruns în vocabularul limbii române[31] îmbogăţindu-l lexematic şi *contribuind atât la formarea unor familii derivate de cuvinte* prin procedeul intern al *sufixării* [**d.e.** fault(θ), fault**are**, fault**at**, (**a**) fault*a*]; (**a**) dribl*a*, dribl*ing*, dribl**are**, dribl**at** (θ); handbal (θ), handbal*ist*(**ă**) ş.a.m.d.], *cât şi la extinderea semantică a*

[24] „Gazeta Sporturilor", nr. 73, anul 94, 29 martie 2017, p. 13.
[25] Florin Marcu, *op. cit.*, s.v.
[26] Idem, *Ibidem*, s.v. .
[27] Academia Română, *Dicţionarul ortografic, ortoepic şi morfologic al limbii române* (**DOOM2**), Ediţia a II-a revizuită și adăugită, Editura „Univers Enciclopedic", București, 2005.
[28] S., A., Hornby, *Oxford Advanced Learner's Dictionary of Current English* (**OALD**), Sixth Edition, Oxford University Press, United Kingdom, 2000.
[29] Academia Română, *Dicţionarul ortografic, ortoepic şi morfologic al limbii române* (**DOOM2**), Ediţia a II-a revizuită și adăugită, Editura „Univers Enciclopedic", București, 2005.
[30] http://www.prosport.ro/fotbal-extern/campionate-externe/statistica-ronaldo-e-de-doua-ori-mai-faultat-decat-messi-7965458?cp=3 (consultat pe 25 mai 2017, ora: 16.02).
[31] În acest sens, să se vadă termenii ce au etimon englez din domeniul sportului şi, de asemenea, să se observe gazetele sportive şi site-urile online, ce abordează limbajul sportiv.

termenilor lexicului limbii române prin unităţi lexicale sinonimice, antonimice, hiperonimice, omonimice paronimice.

Din punctul de vedere al exprimării, *limbajul sportiv actual* a început să capete un aspect tot mai puţin îngrijit în ceea ce priveşte expresia lingvistică. Prin urmare, în presa scrisă, dar şi virtuală, identificăm afirmaţii de genul:

d.e.7 „Dacă nu vor exista sportivi talentaţi, muncitori, perseverenţi şi care să-şi dorească foarte tare să facă performanţă, *să aibă foame de medalii*, nu vom reuşi[32]".

d.e.8 „În ultimul timp a avut ceva probleme cu umărul, dar s-a tratat acasă, în Suedia, şi acum nu mai sunt dureri. Va fi aptă sută la sută pentru *a da totul pe teren* la Budapesta[33]".

Menţionăm faptul că anumite *titluri* ale unor articole sunt formulate incipient, într-o limbă străină, iar, ulterior, ele sunt traduse în limba română (acolo, unde este posibil; dacă sunt nume proprii de persoane/localităţi etc., se va face apel la etimonul cuvântului sau al structurii), creându-se, evident, o redundanţă lingvistică:

d.e.8 „***La vita e Bella***!

„***Bella*** *Gullden*!"

„Cu suedeza în teren, pentru orice echipă ***viaţa e frumoasă***. Asta pentru că jocul scandinavei e mai mereu sclipitor, gata să surprindă adversarii[34]".

Actualmente, *limbajul sportiv* tinde spre o trivialitate a expresiei lingvistice, spre forme non-literare de adresare, spre „cultivarea" expresiei argotice şi a vulgarităţii.

De aceea, considerăm că *titlul articolului* nostru poate fi justificat din două perspective:

1) *Evoluţia terminologică* reliefată la nivelul lexicului limbii române este evidentă prin cuvinte şi structuri lexicale, ce au etimon englez şi care influenţează pozitiv şi într-un mod util limbajul sportiv;

2) *Involuţia terminologică* derivă din indecenţa expresiei ca trăsătură a exprimării actuale în limbajul sportiv.

Din studiul amplu, deşfăşurat de-a lungul mai multor articole abordate, ce au avut drept subiect limbajul sportiv, am constatat că acesta tinde către o *involuţie terminologică* decât spre educarea publicului, respectiv, a cititorului printr-o folosire atentă a expresiei lingvistice.

BIBLIOGRAPHY

I. DICŢIONARE:

Academia Română, Institutul de Lingvistică „Iorgu Iordan – Al. Rosetti", *Dicţionarul ortografic, ortoepic şi morfologic al limbii române* (**DOOM2**) Ediţia a II-a revăzută şi adăugită, Editura „Univers Enciclopedic", Bucureşti, 2005.

Hornby, S., A., *Oxford Advanced Learner's Dictionary of Current English* (**OALD**), Sixth Edition, Oxford University Press, United Kingdom, 2000.

[32] „Gazeta Sporturilor", nr. 104, anul 94, 5 mai 2017, p. 15.
[33] „Gazeta Sporturilor", nr. 104, anul 94, 5 mai 2017, p. 16.
[34] „Gazeta Sporturilor", nr. 104, anul 94, 5 mai 2017, p. 16.

Little, William + *et. al*., *The Shorter Oxford English Dictionary on Historical Principles*, vol. I-II, Oxford University Press, Great Britain, 1973.
Marcu, Florin, *Dicţionar actualizat de neologisme* (**DAN**), Editura „Saeculum I. O.", Bucureşti, 2013.

II. BIBLIOGRAFIE CRITICĂ:

Academia Română, Institutul de Lingvistică „Iorgu Iordan – Al. Rosetti", *Gramatica limbii române* (**GALR**), vol. I-II, Cuvântul/Enunţul, Editura Academiei Române, Bucureşti, 2005.
Hriban Mihaela, *Limba română*. *Limba engleză*. *Privire comparativă*, Editura „Pim", Iaşi, 2015.
Hriban, Mihaela, *Abordări lexematice engleze în limba română*, Editura „Pim", Iaşi, 2011.
Hristea, Theodor, *Sinteze de limba română*, Editura „Albatros", Bucureşti, 1984.

III. SURSE ONLINE:

www.gsp.ro
www.hallo.ro
http://www.prosport.ro/fotbal-extern/campionate-externe/statistica-ronaldo-e-de-doua-ori-mai-faultat-decat-messi-7965458?cp=3

IV. REVISTE:

„Gazeta Sporturilor", nr. 73, anul 94, 29 martie 2017.
„Gazeta Sporturilor", nr. 104, anul 94, 5 mai 2017.